

ISTORIA DEPORTĂRII ÎN SIBERIA A FAMILIEI PRIMARULUI ION ARHIP COLESNIC DIN GRINĂUȚI-RAIA (RAIONUL OCNIȚA)

Capcelea Victor, *doctor în geonomie, conferențiar universitar, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, Capcelea Olesca, profesor, grad didactic I, Muntean Nicolina, profesor, grad didactic II, Instituția Publică Liceul Teoretic „Gheorghe Asachi” din Chișinău.*

In this scientific publication is described the history of the mayor Ion Arhip Colesnic from the town of Grinăuți-Raia (Ocnita district), who was deported by the Soviet power to Siberia. This research was carried out using the following information sources: the files of the National Archives Agency of the Republic of Moldova, the monograph „Cartea Memoriei” Volume III and pictures taken from the family album of Nicolae Arhip Colesnic (son of Ion Arhip Colesnic).

Key words: *National Archives Agency, Stalinist deportations, Ion Arhip Colesnic, Ana Gavril Colesnic, Grinăuți-Raia, Ocnita district.*

INTRODUCERE

Problema deportărilor staliniste pe teritoriul Basarbiei a început în scurt timp după anexarea ei la URSS în anul 1940. Deja primul val a deportărilor în masă a populației din RSSM a avut loc în anul 1941. Acest val de deportări au început în noaptea de 12 spre 13 iunie 1941. Practic familii întregi de oameni gospodari și intelectuali erau strămutați, iar pe drum spre locul de surghiun membrii familiilor erau separați. Una din familiile care au fost supuse primului val de deportări este cea a lui Ion Arhip Colesnic, fost primar din satul Grinăuți-Raia (raionul Ocnita) din partea partidului Partidului Național-Țărănesc. Ion Arhip Colesnic este străbunelul patern a autorilor acestei lucrări – Olesca Capcelea (Colesnic) și Nicolina Muntean (Colesnic).

MATERIALE ȘI METODE

Studierea istoriei familiei fostului primar Ion Arhip Colesnic deportată în Siberia a fost realizată prin utilizarea următoarelor surse informaționale: dosarele Agenției Naționale a Arhivelor din Republica Moldova (A.N.A.R.M.) [1, 2], monografia „Cartea Memoriei” Volumul al III-lea [3] și poze preluate din albumul familial a lui Nicolae Arhip Colesnic (fiul lui Ion Arhip Colesnic) [4].

La realizarea acestui studiu au fost aplicate un șir de metode de cercetare: studiul documentelor de arhivă, surselor bibliografice, istorico-geografică, analiza și sinteza, deducția ș.a.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Ion Arhip Colesnic (n. 1903) este fost primar în satul Grinăuți-Raia (raionul Ocnita) și membru al Partidului Național-Țărănesc [3, p. 86], condamnat în 1941 la privațiune de libertate. El a fost membru al Partidului Național-Țărănesc în perioada anilor 1931-1935 [1, f. 2].

Conform ordinului emis de organele NKVD la 13 iunie 1941 întreaga familie a lui Ion Arhip Colesnic este arestată în următoarea componență: *Colesnic Ion Arhip* (capul familiei), *Colesnic Ana Gavril* (n. 1911) – soția și cei 4 fii ai lor: *Nicolae* (n. 1930), *Boris* (n. 1931), *Dumitru* (n. 1933) și *Gheorghe* (n. 1937) [1, f. 5], și deportată în Siberia.

Foto 1. *Ion Arhip Colesnic alături de fii – Boris, Gheorghe și Nicolae (de la stânga la dreapta)* [4].

La stația de cale ferată Ocnita capul familiei (Ion Arhip Colesnic) este despărțit de ceilalți membri ai familiei, fiind deportat în lagărul din localitatea Vojeli (ru. Вожель), Republica Komi (Rusia) [2, f. 9], iar soția

Ana cu cei 4 fii este deportată în regiunea Omsk. Toată averea familiei lui Ion Arhip Colesnic este confiscată de puterea sovietică.

Conform ordonanței Comisariatului Norodnic pentru Afaceri Interne al URSS, Ion Arhip Colesnic, ca fost membru și ulterior primar din partea partidului contrarevoluționar (Partidul Național-Țărănesc), este emisă o sentință de detenție pe perioada de 19 ani (calculată începând cu 13 iunie 1941) [1, f. 19]. În scurt timp după detenție în lagărul din localitatea Vojeli, Ion Arhip Colesnic decedează în martie 1942 [1, f. 1], și nici până în prezent urmașii lui nu au fost înștiințați de moartea lui.

În luna mai a anului 1989 Ion Arhip Colesnic cu ceilalți membri ai familiei care au fost deportați în Siberia sunt reabilitați [1, f. 23].

Foto 2. Ion Arhip Colesnic pe ancheta de deținut [1].

Foto 3. Ana Gavril Colesnic (a doua din dreapta) [4].

Ana Gavril Colesnic – născută în anul 1913 în localitatea Grinăuți-Moldova (raionul Ocnîța) se căsătorește în 1928 la vârsta de 15 ani după locuitorul satului Grinăuți-Raia – Ion Arhip Colesnic (25 ani). Ca soție a fostului primar „român” și fost membru a Partidului Național-Țărănesc, la 13 iunie 1941 la stația Ocnîța împreună cu cei 4 fii este despărțită de soț, și expulzați în sovhozul Tambovsk, raionul Sargatsk, regiunea Omsk [2, f. 9v].

La sfârșitul lui octombrie a anului 1946, ea samovolnic împreună cu cei trei fii evadează din regiunea Omsk și la 13 noiembrie 1946 au ajuns la baștină – satul Grinăuți-Raia [2, f. 9v]. La 3 februarie 1949 în baza ordinului emis de NKVD este arestată din nou, percheziționată și anchetată pentru faptul că a evadat de la „спецпоселение” din regiunea Omsk [2, f. 8].

După reținere, ea este transportată în izolatoarul de detenție provizorie din orașul Ocnîța [2, f. 6]. În rezultatul percheziționării de către organele NKVD au fost găsite la ea o

adeverință temporară (pașaport) nr. 906 eliberat la 6.01.1945 și o adeverință de la locul de trai din regiunea Omsk [2, f. 6v]. La prezentarea mărturiilor în fața anchetatorilor, constatăm că ea deja vorbea liber limba rusă.

Ulterior, Ana Gavril Colesnic este transportată de către organele NKVD în plenitenciarul nr. 1 al MAI RSSM din orașul Chișinău [2, f. 41]. În baza extrasului din procesul verbal nr. 39 a Adunării Speciale a MAI RSSM de la 26 august 1949, aflăm că este emisă o pedeapsă de 3 ani (calculată de la 3.02.1949) și trimisă în

detenție într-un lagăr de muncă și corecțiune, și ulterior ea cu trei copii (deoarece Dumitru a decedat pe la sfârșitul anilor 40 ai sec. XX-lea), este expulzată înapoi la locul de reședință în regiunea Omsk [2, f. 43].

Mai târziu, fiul cel mai mare Nicolae Arhip Colesnic (bunelul nostru) se căsătorește în regiunea Omsk cu o băștinașă pe numele Galina, și ei vin cu traiul permanent în satul Grinăuți-Raia (raionul Ocnița). Nicolae a lucrat toată viața brigadier la parcul de tractoare din localitatea natală.

Foto 4. Nicolae Ion Colesnic [4].
(la mijloc, în primul rând)

Foto 5. Galina – soția lui Nicolae Colesnic [4].

CONCLUZII:

1. Deportările staliniste au fost o formă de represiune politică puse în practică de autoritățile sovietice în lupta contra personalităților din domeniul administrativ și politic, care puteau pune o rezistență instalării puterii sovietice în Basarabia.
2. Aceste deportări au avut urmări tragice pentru băștinașii noștri, unii din ei nu s-au mai întors la baștină, iar cei care au venit a fost permanent stigmatizați de puterea sovietică.

Bibliografie:

1. *Agenția Națională a Arhivelor*. Fondul R-3401, inventarul 1, dosarul 1817 (Dosar penal nr. 2215 de învinuire a lui Colesnic Ion, început la 13.06.1941 – finalizat la 20.03.1942), 18 file.
2. *Agenția Națională a Arhivelor*. Fondul R-3398, inventarul 1, dosarul 609 (Dosar penal nr. 4660 de învinuire a lui Colesnic Ana Gavril, început la 03.02.1949 – finalizat la 12.05.1949), 54 file.
3. *Cartea Memoriei: Catalog al victimelor totalitarismului comunist* / Muzeul Naț. de Istorie a Moldovei; coord. și red. șt. Elena Postică. – Chișinău: Î.E.P. Știința, 2003 (Combinatul Poligr.). Vol. 3. – 2003. – 424 p.
4. *Poze preluate din albumul familial a lui Nicolae Arhip Colesnic* (fiul lui Ion Arhip Colesnic).